

4061

GOUVERNEUR
VAN
NEDERLANDS NIEUW-GUINEA

AFDELING NIEUW GUINEA			
No.	ingeh.	stand	steden
ha 12046	14/2	K	

VvM.

Hollandia, 7 februari 1957.

No. : 489/VERTROUWELIJK.

Bijlage(n) : ---

Onderwerp : Wisselmeren.

*MN G.
Kab.*

H. R. P.

A A N :

EXHIBITUM
 DATUM: 14-2-57
 KAB. LETT. G7
 AG. No 300
 DOSS. No G 19433

Zijne Excellentie de Minister
van Overzeese Rijksdelen a.i.

te 's-GR~~A~~VENHAG~~E~~.

*Mr. ...
g...*

... door G. H. Deind.

Ter voldoening aan Uw langs andere weg gedaan verzoek om inlichting nopens de vermoorde R.K. goeroe en de zijnen heb ik de eer Uwer Excellentie te berichten dat de namen der slachtoffers zijn:

- goeroe : Augustinus Tirijuta
- echtgenote : Sara Watina
- logé : Leonella Kiripi
- baby : Jovinia Tirijuta.

... "vrienden"

Zij verbleven in de Obano-vallei en zij zijn afkomstig uit Mimika. Omtrent hun dood bestond aanvankelijk geen zekerheid, waarom deze, teneinde de rapportage niet onnodig sensationeel te maken, aanvankelijk niet werd gemeld. Later is dit feit, door zoveel nieuwe gebeurtenissen achterhaald, uit de berichtgeving naar Uw ministerie weggevalen. Het lijkt derhalve niet moeilijk om de door U gesignaleerde insinuatie - indien zulks gewenst wordt geacht - te weerleggen. Overigens houd ik mij gaarne aanbevolen voor nader bericht, uit welke bron deze van iedere grond ontblote en op zichzelf reeds bijster onwaarschijnlijke suggestie afkomstig is.

Met betrekking tot de tweede vraag in Uw evenbedoeld telegram kan ik het volgende mededelen.

Zoals U uit andere berichtgeving ongetwijfeld bekend zal zijn geworden, heeft de Indonesische Regering in het begin van de tweede helft van het vorig jaar een nieuwe fase in de - openlijke - strijd voor de inlijving van Nederlands-Nieuw-Guinea ingezet. Ik doel hierbij op de instelling van de provincie "Irian Barat" en de benoeming van de Sultan van Tidore tot Gouverneur van die provincie. Bij het bezoek van de Indonesische ministers Rum, Subidyo, Sunarjo en Ruslan A. Wahid aan Ternate werd door eerstgenoemde onder meer verklaard dat de regering ernst maakt met haar plannen om van Noord-Maluku een voorpost te maken in de strijd om de terugkeer van ...

**OPGEBORGEN IN
DOSSIER G 19433**

van West Irian.

Dit, gevoegd bij de via pers en radio gemaakte propaganda voor de strijd om Irian-Barat, noopte uiteraard tot verhoogde waakzaamheid en intensieve patrouillegang van bestuur en politie in het uitgestrekte en kwetsbare eilandengebied van de afdeling West-Nieuw-Guinea, mede ter geruststelling van de aldaar woonachtige bevolking.

Toen dan ook begin november de moeilijkheden aan de Wisselmeren begonnen, werd het raadzaam geacht het politie-apparaat in West-Nieuw-Guinea intact te laten en de noodzakelijke politie-versterking elders te onttrekken. Daarvoor kwam in de eerste plaats in aanmerking een goed geoefende en op elkaar ingespeelde politietroep van 15 man, die juist een aanvullende opleiding van 9 maanden aan de politieschool te Hollandia achter de rug had. Deze troep is onmiddellijk naar Enarotali gezonden, tezamen met een politiegroep van 25 man, gerecruteerd uit vrijwilligers van het detachement te Biak.

Dat toen tegelijkertijd ook een Mariniersgroep in het veld is gebracht, is in eerste instantie een zaak van bloot toeval geweest, daar op het moment van het uitbreken der ongeregeldeheden juist een marinierspatrouille vanuit Kaimana naar het Tigi-meer was voorbereid. Na overleg met mij heeft de Commandant Zeemacht die patrouille toen naar het Paniai-meer gedirigeerd.

Daar de marinierspatrouilles over eigen radio-verbindingen en grotere vuurkracht beschikken dan de mobiele politie, lag het in de rede om, toen meer machtsmiddelen nodig bleken, de militaire bijstand uit te breiden.

Daarbij kwam, dat er alle aanleiding was om de ontwikkeling van de situatie in West-Nieuw-Guinea met bezorgdheid te volgen, in verband met de inmiddels begonnen grote invasie van Indonesische prauwen in de Radja Empat. Deze invasie is wel verdacht snel gevolgd op het hiervoren gememoreerd agressief optreden der Indonesische regering en heeft uiteraard genoopt tot nog intensievere patrouillegang van de Koninklijke Marine en de mobiele politie.

Politiek was de hulp van de mariniers aan de Wisselmeren op nog andere wijze belangrijk. Doordat de marine over goede code-middelen en personeel voor de hantering van die code beschikt, kon een einde gemaakt worden aan de berichtgeving per telegraaf of radio-telefoon, die men tot dusverre vanuit de Wisselmeren noodgedwongen had moeten gebruiken. Weliswaar beschikt de controleur over een code, doch hij was in die dagen met zijn weinige personeel zo volledig bezet, dat het niet aanging hem ook nog met coderen en decoderen te belasten.

Tenslotte maak ik van deze gelegenheid gaarne gebruik om nog een ander element onder de oorzaken van deze opstand te signaleren. Dit element is mij destijds al genoemd in verband met de moeilijkheden in de Aravallei in 1954/55, n.l. de gevolgen van het komen en gaan der Japanners, tegen wie men destijds ook in opstand is gekomen. Door onbekendheid met de gang van zaken gedurende de oorlogstijd heb ik dat destijds niet op volle waarde kunnen schatten. Nu echter bleek mij uit gesprekken met Monseigneur Tillemans en Dr. de Bruyn, dat de

aanval der Kapaukoe's op de Japanners, waarbij aan de zijde der laatsten een aantal doden viel (de mij genoemde cijfers variëren van 8 tot 50!), precies op het einde van de oorlog kwam en uit dien hoofde leidde tot het onmiddellijk op die aanval volgend vertrek der Japanners. Dit verband is door de Kapaukoe's uiteraard anders gelegd en men heeft dan ook en bij de Ara-vallei-opstand en bij deze laatste veel algemenere beweging de gedachte gevoed, dat, indien men maar erin slaagde een aantal vreemden te doden, de anderen vanzelf wel verdwijnen zouden, evenals destijds de Japanners.

De Gouverneur van Nederlands-Nieuw-Guinea, .

J. VAN BAAL.